

Redogörelse för verksamheten vid Industriens Utredningsinstitut år 1948.

I. Större utredningar (huvudsakligen grundforskning).

A. Pågående utredningar.

1. "Sveriges behov och resurser".

Institutet har under året igångsatt en utredning rörande vårt lands ekonomiska utvecklingsmöjligheter på längre sikt. Denna kommer att ta formen av en diskussion av Sveriges resurser och behov under det närmaste årtiondet mot bakgrunden av utvecklingstendenserna under 1930- och 1940-talen. Undersökningen är i flera avseenden en naturlig utveckling av ^{skilutets} industriens hittillsvarande arbetsprogram. Det innebär på sätt och vis en sammanslagning av verkställda utredningar, exempelvis i fråga om tillgång på arbetskraft, skogens avkastning, investeringar och produktivitet.

Arbetet med denna utredning har under andra halvåret 1948 i viss mån påverkats av att institutet deltagit i utarbetandet av svenskt långtidsprogram för perioden 1948-1952/53. Ehuru utredningsarbetet för detta långtidsprogram av naturliga skäl icke kommit att helt täcka de utredningsuppgifter som skisserats i uppläggningsplanen av "Sveriges behov och resurser", har dock för denna senare utredning utomordentligt värdefullt material insamlats och viktiga erfarenheter rörande möjligheterna att kartlägga olika utvecklingstendenser vunnits.

I långtidsprogrammet begränsar sig diskussionen till de närmaste fyra åren och koncentrerar sig i första hand till betalningsbalansens problem. Institutets ledning har funnit det naturligt och ändamålsenligt att i viss mån anknyta det fortsatta arbetet på "Sveriges behov och resurser" till utredningen för långtidsprogrammet, dels på så sätt att hänsyn togs till den inverkan på förutsättningarna för den framtida utvecklingen på längre sikt, som de närmaste årens ansträngningar att nå jämvikt i betalningsbalansen kunna utöva, dels genom att ställa långtidsprogrammets på många punkter otillräckligt underbyggda antaganden och resultat i kritisk belysning av de grundligare och allsidigare utredningarna för "Sveriges behov och resurser".

Under senhösten har verksamheten därför avsett att ordna, granska och på olika punkter söka komplettera det material, som använts i utredningen för långtidsprogrammet ur synpunkten: i vilken utsträckning är det användbart för "Sveriges behov och resurser"? Sålunda har det befolkningsstatis-

tiska material, som använts för långtidsprogrammet kompletterats och ytterligare bearbetats. Det samarbete som under långtidsprogrammet ägt rum beträffande jordbruksfrågor med representanter för Livsmedelskommissionen kommer att fortsätta och nyttiggöras för "Sveriges behov och resurser". På samma sätt har samarbete inletts med Statens Bostadsstyrelse rörande den framtida bostadsförsörjningen och bostadspolitiken. Analysen av inkomstfördelningen, socialpolitikens inkomstutjämnande effekt, har drivits vidare. Särskilt intresse har ägnats åt möjligheterna att kartlägga det samhällsliga sparandet. Samarbete har inletts med Socialstyrelsen för att genom dess under våren 1949 företagna konsumtionsundersökning erhålla statistiska uppgifter om det enskilda sparandet i olika inkomst- och socialklasser. Speciella bearbetningar av Kommerskollegii nationalinkomstmaterial för undersökningens räkning har också gjorts och viktigt material från dessa kalkyler beräknas föreligga under första halvåret 1949.

2. Utredningen om nya företags uppkomst, tillväxt och dödlighet.

Första halvåret har huvudsakligen ägnats åt insamling och analys av vissa kompletterande uppgifter. Under hösten har utredningen hålkortsbearbetats. Den statistiska behandlingen av primärmaterial kan därför anses avslutad. Intervjuerna med företagare och studiebesöken på olika industrier ha i stort sett slutförts. Delar av utredningen ha färdigställts i manuskript för diskussion inom institutet.

B. Under året publicerade utredningar.

1. Studier i den svenska skoindustriens struktur.
2. Den norrländska skogsnäringens konjunkturkänslighet under mellankrigsperioden.
3. Flykten från skogsbygden, en undersökning i Klarälvsdalen.

II. Mindre utredningar och löpande verksamhet (huvudsakligen tillämpad forskning).

1. Undersökningen rörande vinster, utdelningar, skatter och löner inom industrien, som tidigare omfattat cirka 190 större företag, har fr.o.m. i år utvidgats till att omfatta över 700 företag. Härigenom har även de mindre och medelstora företagens vinstförhållanden kunnat belysas, och undersökningen har sålunda blivit mera representativ och möjliggjort en längre dri-

ven branschuppdelning vid bearbetningen än tidigare. Institutet har även gjort en prognos för vinstutvecklingen under år 1948 på grundval av inom cirka 170 företag gjorda uppskattningar av detta års resultat.

2. På uppdrag av Svenska Arbetsgivareföreningen har institutet företagit en undersökning rörande de ekonomiska konsekvenserna av en förkortning av arbetstiden för treskiftsarbetare. I undersökningen har förutom de ekonomiska konsekvenserna, även de organisationsproblem som uppstå vid en förkortning utförligt belysts. Cirka 25 schemata för olika förkortningsalternativ ha konstruerats och försetts med en ingående kommentar. En analys av de aktuella skiftförtjänsterna inom berörda branscher har även ingått i undersökningen.

3. Tre rapporter rörande Sveriges ekonomiska läge ha utarbetats för Svenska Arbetsgivareföreningen för användning inom företagsnämnderna. Den första av dessa lämnar synpunkter på de ekonomiska balansproblem som uppstått såväl för Europa i dess helhet som speciellt för Sveriges del. Den andra ger en överblick av investeringarnas betydelse för den ekonomiska utvecklingen, medan den tredje behandlar det aktuella ekonomiska läget i landet jämte utvecklingstendenserna såväl på kortare som längre sikt.

4. Industriell månadsstatistik. Uppgifter rörande den industriella produktionen, sysselsättning, export m.m. publiceras sedan mars 1948 varje månad i diagram och en gång i kvartalet dessutom i tabellform i Arbetsgivareföreningens tidskrift *Industria*. Dessutom sändes särtryck till intresserade personer, företag och institutioner.

5. Sysselsättning m.m. inom verkstadsindustrien. Bearbetningen av Sveriges Mekanförbunds och Sveriges Järn- och Metallmanufakturförenings statistik angående sysselsättningen inom verkstadsindustrien har fortsatt. En stencilerad sammanställning av denna statistik utsändes varje månad till Sveriges Mekanförbunds och Sveriges Järn- och Metallmanufakturförenings medlemmar. Två gånger per år insamlas, bearbetas och distribueras dessutom uppgifter om orderbeläggningen från större företag inom verkstadsindustrien.

6. Studium av förändringar i den industriella produktiviteten. Undersökningen, som dels är fristående, dels ingår såsom ett led i utredningen om "Sveriges resurser och behov" syftar bland annat till att undersöka möjligheterna att bättre än hittills mäta produktivitetsutvecklingen. För att sti-

mlera företag och branscher att själva lägga upp produktivitetsstatistik är institutet berett att bistå vid sådana uppläggningar.

7. Näringslivets organisationskostnader. På uppdrag av Svenska Arbetsgivareföreningen har institutet verkställt en undersökning av dels industri-
företagens kostnader för medlemskap i näringsorganisationerna jämte vissa
angränsande frågor, dels en översikt av de beräkningsgrunder, som olika näringsorganisationer tillämpa för sina medlemsavgifter.

8. Sveriges Industriförbunds årsberättelse (inledande avsnitt om det allmänna ekonomiska läget samt redogörelser för läget inom olika branscher) har utarbetats inom institutet.

9. En översikt av den federala antitrustpolitiken i USA och konkurrensproblemen i amerikanskt näringsliv har utarbetats under hösten och föreligger färdig för distribution i mars 1949.

10. En översikt rörande Europas produktion och handel efter kriget, som huvudsakligen byggt på en rapport från FN:s Europakommission, har utarbetats och publicerats med titeln "Europas ekonomi ur balans",

11. Relationerna mellan företagsledning och anställda inom industrien. Vissa aspekter av detta problem har gjorts till föremål för studium inom institutet. Syftet är i första hand att söka skaffa såväl teoretiskt som empiriskt underlag för en mera ingående belysning av några av de frågor, som synas äga större betydelse ur såväl social som ekonomisk synpunkt. Institutet har i detta syfte tagit kontakt med Sociologiska institutionen vid Uppsala universitet.

12. Diverse uppdrag av mindre omfattning för Svenska Arbetsgivareföreningen och Sveriges Industriförbund, såsom utarbetande av promemorior och förslag till remissyttranden, specialsammanställningar av ekonomiska data m.m.

13. Utlandsavdelningen. En omfattande rationalisering av verksamheten vid denna avdelning avseende såväl informations- och litteraturtjänsten som utbytesverksamheten med utländska organisationer har skett i syfte att i än högre grad koncentrera arbetet till sådana uppgifter, som ha mera omedelbart intresse för institutets personal och de företag, som utnyttja utlandsavdelningens service. Detta gäller bl.a. den löpande anskaffningen av

utländska småskrifter, där man genom att inrikta sig på ett fåtal serier och kontinuerliga rapporter på olika områden sökt kombinera de lång- och kortsiktiga intressena och härigenom undvikit att samla material av mera efemär natur.

Under året ha fyra översikter av sådana anskaffningar sammanställts. Till olika företag och organisationer har därjämte ett stort antal utländska klipp, broschyrer och rapporter i speciella ämnen överlämnats. Den del av denna verksamhet, som icke bygger på särskild förfrågan från vederbörande adressater, har emellertid i rationaliseringssyfte likaså starkt nedskurits.

III. Övrig verksamhet och diverse meddelanden.

1. Medverkan i utarbetande av svenskt långtidsprogram. Institutets direktör och viss del av dess personal har under hösten lett respektive deltagit i utarbetandet av svenskt långtidsprogram för perioden 1948-1952/53.

Institutets direktör har dessutom såsom expert biträtt den svenska delegationen vid OEEC i Paris.

2. Institutets direktör har som svensk regeringsdelegat deltagit i FN:s Europakommissions sammanträde i Genève den 27/4 - 10/5 samt i en konferens i Bryssel den 17-21 maj för diskussion av frågan om en europeisk tullunion. Dessutom har han som svensk delegat deltagit i flera sammanträden med den nordiska kommittén för ekonomiskt samarbete.

3. Personalförändringar. Till forskningsassistent vid institutet har från och med den 1 mars utsetts fil.lic. Jonas Nordenson, till aktuarie från och med den 1 september fil.lic. Ragnar Bentzel och till amanuens från och med den 20 oktober pol.mag. Erik Höök.

4. Resestipendium. Fil.lic. Erik Ruist, har tilldelats det förra året instiftade resestipendiet på Kr. 10.000:- för cirka nio månaders studier i USA av den moderna teoretiska statistikens tillämpning på ekonomiska problem.

5. Studieresor till industriföretag. I samband med studier av den industriella investeringsverksamheten och med preliminära undersökningar av vissa sociala problem, som är av betydelse för förhållandet mellan företagsledning och arbetare inom industrien, ha några av institutets tjänstemän företagit resor till ett antal industriföretag i södra och mellersta Sverige.